

Badania dialektów i onomastyki
na pograniczu polsko-wschodnio-
słowiańskim
Białystok 1995

KAZIMIERA KARABOWICZ
Warszawa

NIEKTÓRE LUDOWE NAZWY ODZIEŻY NA PODLASIU I CHEŁMSZCZYZNIE

W niniejszym artykule zajmuję się nazwami dawnego stroju ludowego, który występował na terenie Podlasia i Chełmszczyzny. Użyłam tutaj świadomie słowa "występował", gdyż powoli zaczął on wychodzić z codziennego użytku ludności wiejskiej już po I wojnie światowej. Wtedy to tradycyjne, ręcznie wykonane ubiory zaczęły zastępować ubrania kupowane w pobliskich miasteczkach. Obecnie i strój ludowy i jego nazwa bezpowrotnie wyszły z codziennego użycia, a to co jeszcze leży w kufrach i skrzyniach lub zapisane jest w pamięci nielicznych osób, zniknie wraz z odejściem najstarszego pokolenia.

Nie ma dziś kompleksowych opracowań słownictwa gwarowego z terenów Podlasia i Chełmszczyzny odnoszących się do nazw odzieży, uwzględniających zarówno stronę geograficzną — historyczną jak i dialektologiczną. Chociaż w literaturze językoznawczej podejmowano próby częściowych opracowań tego zagadnienia. Do nich niewątpliwie należą: praca D. Barskiej-Antos¹ o nazwach odzieży Warmii i Mazur oraz artykuły L. Dacewicz². W opracowanych atlasach dotyczących Polski³ i poszczególnych regionów⁴ słownictwo z zakresu nazw odzieży jest słabo uwzględnione. Nie ma go również w opublikowanych atlasach z omawianego terenu⁵. Niektóre nazwy

1 D. Barska-Antos, *Słownictwo Warmii i Mazur. Odzież*, Wrocław 1980.

2 L. Dacewicz, *Zapóżyczenia w zakresie rosyjskich i polskich nazw odzieży*, "Slavia Orientalis" XXXV, nr 2, 1986; też: *Zmiany nazw odzieży pod wpływem "mody" językowej*, "Zeszyty Naukowe Filii UW w Białymstoku", t. IV, z.34, s. 13-25;

3 *Mały atlas gwar polskich*, t. I-XIII, Wrocław 1957-1970.

4 Z. Sobierajski, *Atlas polskich gwar śpiskich*, Poznań 1966-1977; K. Dejna, *Atlas gwarowy województwa kieleckiego*, z. 1-6, Łódź 1962-1968.

5 F. Czyżewski, *Atlas gwar polskich i ukraińskich okolic Włodaawy*, Lublin

odzieży znalazły miejsce w atlasach opracowanych przez A. Zarębę⁶ (ok. 28 nazw) i Z. Stiebera⁷ (ok. 10 nazw).

Dawnej odzieży, będącej elementem kultury materialnej i wizytówką omawianego regionu, poświęcono więcej uwagi w pracach folklorystycznych. Są to prace O. Kolberga⁸, Ł. Gołębiowskiego⁹, L. Kunickiego¹⁰, Z. Glogera¹¹, J. Świeżego¹².

Bazą materiałową mojego artykułu jest kartoteka do *Atlasu gwar wschodniosłowiańskich Białostoczczyzny* oraz kartoteka do *Atlasu gwar wschodniosłowiańskich Pobuża*¹³.

Pomocnymi w przygotowaniu niniejszego artykułu okazały się prace, których autorami są: A. Sakałouskaja¹⁴, L. Anisimova¹⁵, F. Babij¹⁶.

Przedmiotem moich badań są niektóre ludowe nazwy odzieży występujące na Podlasiu i Chełmszczyźnie, tj. od Kanału Augustowskiego na północy po dorzecze Sanu na południu, przy granicy państwowej z Białorusią i Ukrainą. Jest to obszar różnicowany pod względem językowym, etnicznym, religijnym i kulturowym. Obok Polaków mieszkają tutaj Białorusini (Białostoczczyzna) i Ukraińcy (Chełmszczyzna). A więc gwara polska współistnieje z gwarą białoruską czy ukraińską, a ludność często jest dwujęzyczna.

1986; H. Pelcowa, *Studia nad słownictwem gwarowym Lubelszczyzny*, część I. *Słownictwo pochodzenia małopolskiego*, Lublin 1985.

6 A. Zaręba, *Atlas językowy Śląska*, t. I-VI, Kraków — Warszawa 1969-1989.

7 Z. Stieber, *Atlas językowy dawnej Łemkowszczyzny*, z. 1-8, Łódź 1956-1964

8 O. Kolberg, *Dzieła wszystkie. Chełmskie*, t. I-II, Kraków 1890-1891.

9 Ł. Gołębiowski, *Ubiory w Polsce od najdawniejszych czasów do chwil obecnych*, Warszawa 1830.

10 L. Kunicki, *Ubiory włościan z okolic Podlasia Nadbużnego*. "Tygodnik Ilustrowany", Warszawa 1862, nr 150.

11 Z. Gloger, *Obchody weselne na Podlasiu*, Kraków 1869.

12 J. Świeży, *Atlas strojów ludowych. Strój podlaski (nadbużański)*, Wrocław 1958.

13 Pełna kartoteka *Atlasu gwar wschodniosłowiańskich Białostoczczyzny* znajduje się w Pracowni Języka Białoruskiego IS PAN w Warszawie. Materiały do *Atlasu gwar wschodniosłowiańskich Pobuża* gromadzone są również w tejże Pracowni. W tej chwili zebrano materiał z około 45 punktów.

14 A. S. Sakałouskaja, *Ab nekatorych semantyčnych perachodach u nazwach adzennja (na materyjale havorak Prypjackaha Palessja)* [w:] *Belaruski linhvistyčny zbornik*, Minsk 1966, s. 122-130.

15 L. H. Anisimova, *Nazvy spidnicy u poliškich ta podiłskich hovorach* [w:] *Naukovo—technična revolucija i sučasni procesy rozvytku leksyky ukrajinškoji narodno-rozmovnoji movy. Tezy dopovidej Respublikanškoji konferenciji* (Užhorod, lystopad 1989), Užhorod 1989, s. 5-6.

16 F. J. Babij, *Nazvy odiabu i wzuttia bovirok seređnioho basejnu Horyni* [w:] *Naukovo—technična revolucija i sučasni procesy rozvytku leksyky ukrajinškoji narodno-rozmovnoji movy. Tezy dopovidej Respublikanškoji konferenciji* (Užhorod, lystopad 1989), Užhorod 1989, s. 8-10.

Poprzez analizę materiału gwarowego z zakresu nazw dawnych ubiorów ludowych chcę pokazać różnicowanie leksykalne, fonetyczne i słowotwórcze, określić częstość występowania poszczególnych leksemów i ustalić granice ich zasięgów. W artykule analizie poddane są tylko niektóre spośród wszystkich możliwych nazw kompletnego stroju kobiecego i męskiego, a więc: marynarka, dawna odmiana samodziałowej spódnicy w pasy, kamizelka, pasek, rzemienny, pasek tkany z nici, bluzka, obuwie plecione, spódnica (ogólna nazwa), tj. te nazwy, w których w jaskrawy sposób rysują się różnice leksykalne, fonetyczne lub słowotwórcze czy też fonetyczne i leksykalne.

Największe różnicowanie leksykalne wykazują dwa elementy odzieży: *marynarka*, będąca częścią ubioru męskiego i *welniana spódnica w pasy*, jako część ubioru kobiecego. Gwarowymi określeniami polskiej, literackiej nazwy *marynarka* 'górną część męskiego garnituru' są: *maryn'arka*, *maryn'ałka*, *marn'arka*, *man'arka*; *l'etnik*, *l'ietnik*, *l'ietnyk*, *l'itnyk*, *l'etniak*; *s'ŭitka*; *kubr'ak*; *var'ečak*, *vor'ečok*; *palt'ośik*, *palt'on*; *xa'at*, *xa'ac'ik*; *karm'an*; *k'urta*, *k'urtka*; *z'ežuryk*; *pinżak*, *pinžak*; *kap'tan*; *fr'ency*, *fr'ynč*.

Spośród wymienionych nazw powszechnie znaną i używaną na badanym terenie jest *maryn'arka*. Występuje ona w 57 punktach spośród 144 przebadanych (samodzielnie lub obok innych nazw). Nazwę *l'etnik* zanotowano w 46 wsiach. W niektórych miejscowościach jest to odmiana marynarki bez podszewki. Wyraz *l'etnik* tworzy zwarty obszar na Białostoczczyźnie po obu stronach rzeki Narew, oraz na Chełmszczyźnie przy granicy województw chełmskiego i białkopodlaskiego. Nazwa *s'ŭitka* znana jest głównie w północnej części Białostoczczyzny, używana jest często obocznie z nazwą *maryn'arka* i jak relacjonowali informatorzy jest wyrazem starszym od *maryn'arka*. Na Chełmszczyźnie *s'ŭitka* nie była notowana.

Pozostałe leksemy na badanym terenie pojawiają się pojedynczo, nie tworząc zwartych obszarów. Na przykład określenia: *palt'ośik*, *palt'on*, *var'ečok* występują tylko na Podlasiu, zaś *fr'ency*, *fr'ynč* tylko na Chełmszczyźnie.

Również nielicznie notowane są leksemy *pinžak*, *pinžak* (por. *brus. pinžak*, *ros. pindžak*, *ukr. pidžak*) występujące obocznie z nazwami *l'ietnyk* (Hołody), *var'ečok* (Orla), *kap'tan* (Białowieża). Leksem *pinžak*, *pynžak* również występuje w gwarach Białorusi na Grodzieńszczyźnie i w obwodzie brzeskim (Sciac 92). Wielu językoznawców uważa, że jest to zapożyczenie z języka angielskiego *pea-jacket*.

Duże zróżnicowanie fonetyczne i leksykalne daje się zauważyć w zakresie nazw dawnej spódnicy w pasy: *k'ital*, *k'itel*; *andar'ak*, *ondar'ak*, *jendar'ak*, *ondar'ok*, *farand'ak*, *rand'ak*; *bal'taš*, *bal'taš'ouka*, *balt'yš*; *parc'ak*, *porc'ak*, *port'ak*, *porc'ań'ik*, *port'ań'ik*, *port'an'yk*; *pousuk'enok*; *sa'an*; *prak'ital*; *pa'tykel*; *pa-par'ečka*; *koz'anka*; *zub'ak*; *fart'ux*, *xvart'ux*; *karb'ovanka*; *malov'anka*; *paš'ok*; *p'ih'ula*, *pyh'ula*; *b'urka*; *rob'ak*; *skład'anka*; *tenc'ivka*; *veľn'anka*. Najbardziej znaną nazwą, spotykaną na całym Podlasiu i w północnej części Chełmszczyzny, występującą samodzielnie lub zamiennie jest *andar'ak* i jego warianty fonetyczne. Nazwa ta funkcjonuje jako określenie spódnicy 'część wierzchniego stroju kobiecego od pasa w dół noszona zwykle do bluzki lub żakietu' i jako 'pewien rodzaj spódnicy w pasy'. Notowana jest również w rejonie Brześcia w brzmieniu: *andar'ak*, *handar'ak*, *andr'ak* (DSB 80-81).

Natomiast *bal'taš*, *balt'yš*, *akład'anka*, *rob'ak*, *tenc'ivka* są to nazwy sporadyczne, zanotowane jedynie w kilku miejscowościach. Wśród wymienionych nazw na uwagę zasługują *b'urka* i *fart'ux*. *Fart'ux* (*xvart'ux*) nie jest nazwą ogólnie znanego fartucha zakładanego na spódnicę lecz określeniem odmiany lnianej lub konopnej spódnicy tkanej w pionowe pasy. *Fart'ux* noszono nad Bugiem między Mielnikiem na północy, a wsiami Dołhobrody, Wisznice na południu. *B'urka* jest to wełniana spódnica jednobarwna lub w poprzeczne pasy (niektóre tkane były na lnianej osnowie), z tyłu układana w drobne fałdy, a z przodu równa. Nazwę taką spotkać można również w gwarach poleskich i wołyńskich na terenie Ukrainy (Anisim 6).

Na terenie Chełmszczyzny i Podlasia zanotowano dużo nazw i ich wariantów określających ogólnopolską *kamizelkę* 'część ubrania męskiego, bez rękawów i kołnierza, noszonego przez mężczyzn pod marynarką'. Są one następujące: *kamiz'elka*, *kamyż'elka*, *kamz'elka*, *gamz'elka*, *ganz'elka*, *ganz'elka*; *l'ejbik*; *zahr'udník*; *fig'arka*; *dušabr'eika*, *dušobr'eika*, *dušobr'eika*; *ža'etka*, *žel'etka*, *žel'itka*, *žyl'etka*; *serd'ak*, *s'erdak*, *syrd'ačok*. Z wymienionych nazw *kamz'elka* znana jest na całym badanym terenie. W niektórych miejscowościach położonych głównie w północnej części Podlasia *kamz'elka* występuje obocznie z nazwą *l'ejbik*. W środkowej części Podlasia w niektórych punktach pojawia się nazwa *kamiz'elka*, a w pasie przygranicznym *gamz'elka*, *ganz'elka*, *ganz'elka*. Ciekawym zjawiskiem jest występowanie na zwartym obszarze w okolicach Hajnówki francuskiego z pochodzenia leksemu *ž el'etkai* jego wariantów fonetycznych *ža'etka*, *žyl'etka*, *žel'itka* (por. liter. ukr. *žyl'et*,

žyl'etka). Wyjaśnienie problemu lokalizacji tej nazwy w postaci wyspy wymaga dalszych badań.

Na określenie *rzemienne paska* gwary podlaskie mają 7 leksemów: *ž'aba*, *ž'aska*, *ž'aška*; *p'asak*, *p'asa'k*, *p'asok*; *pojas'ok*; *papr'uška* oraz rzadziej występujące *šnur'ok*; *š'ycik*; *rymen'ux*, *ram'eń*. Na Chełmszczyźnie nazwa *ž'aba* nie była znana, natomiast występowały leksemy: *p'asok*; *papr'uška*, *papr'uha* oraz *ramiń'ak* (nazwa zanotowana w Kolechowicach gm. Ostrów Lubelski), *rymen'eć* i *rym'eń* (wieś Sielec gm. Leśniowice), *ramiń'inniy* (wieś Moniatycze gm. Hrubieszów). *ž'aba*, *ž'aška*, *p'asok* to nazwy notowane głównie na Białostocczyźnie. Ich zasięgi tworzą dwa obszary. Nazwa *ž'aba* i *ž'aška* obejmują obszar północnej Białostocczyzny od Kanału Augustowskiego po rzekę Supraśl. Na południe od określonego terenu dominuje nazwa *p'asok*. Jako oboczna występuje czasem *p'ojas*, *rymen'ux*, *ram'eń*, *papr'uha*. Leksem *papr'uška* często notowany na Chełmszczyźnie występuje na Podlasiu sporadycznie, pojawia się tylko w 3 miejscowościach: Jałówka, Piliki, Stryki. Również wyraz *š'yc'ik* znany jest w czterech sąsiadujących ze sobą punktach: Semionówka, Narewka, Masiewo, Białowieża-Stoczek. Pozostałe nazwy występują sporadycznie i w rozproszeniu.

Określeniem paska tkanego są leksemy: *p'asek*, *p'asak*; *p'ov'as*, *po'vas'ok*, *po'ves'ok*, *p'ojas*, *p'oj'e's*, *pojas'ok*; *kr'aika*, *'okraika*, *tk'anka*. Wymienione nazwy tworzą trzy zwarte skupiska. Jedno z nich znajduje się na Podlasiu i dotyczy nazwy *p'ojas*, szeroki pasem ciągnie się z północy wzdłuż granicy z Białorusią i sięga aż pod Hajnówkę. Na południe od Białegostoku po rzekę Nurzec występuje nazwa *tk'anka*, natomiast w południowej części woj. białkopodlaskiego i w całym woj. chełmskim zanotowano nazwy *kr'aika* i *'okraika*. Na granicy województw łomżyńskiego i białostockiego mieszkańcy kilku wsi położonych obok siebie używali nazwy *pojas'ok*, będącej deminutywną formą od *pojas*.

Bluzka — jako część ubioru kobiecego nazywana była: *kaft'an*, *bluska*; *angelka*; *nar'utka*; *matr'oska*; *k'ofta*, *k'oftočka*; *s'ačok*, *s'ačyk*; *žuk'et*. Największy zasięg mają nazwy *kaft'an* i *bluska*. Występują one niemal we wszystkich przebadanych miejscowościach. Używane są często zamiennie, chociaż mają różne znaczenia. *Kaft'an* jest nazwą dawną (zapożyczenie z języka tureckiego) i dotyczy ciepłej bluzki, na podszewce. Natomiast bluzkę szytą z cienkiego materiału. Była to odzież odświętna, którą zaczęto nosić od niedawna. Weszła ona w skład ubioru kobiecego wraz z napływem nowej mody. Dawniej noszono lnianą samodziałową koszulę, ozdo-

bioną tkanym lub krzyżykowym haftem. Można więc wnioskować, że *bluska* jest nazwą nową, zapożyczoną z polskiego języka literackiego. Nazwa *k'ofta* lub *k'oftočka* znana jest i używana tylko w okolicach miasta Hajnówka. Pozostałe nazwy spotykane są sporadycznie i nie tworzą zawartych obszarów.

Od najdawniejszych czasów na Podlasiu i Chełmszczyźnie noszono charakterystyczne *obuwie plectone* z lipowego, wierzbowego lub brzoźowego łyka nazywane: *pastal'e*, *pastal'ye*, *postol'e*, *postol'y*, *postol'y'e*, *postol'ye*, *pustul'y*; *xadak'e*, *xadak'ie*, *xod'aki*, *xudak'y'e*; *l'apci*, *l'apc'ie*, *l'apki*, *l'apfi*; *pap'uc'i*; *krajč'aki*; *lipak'i*. *Postol'y* i warianty fonetyczne tej nazwy są określeniem najczęściej używanym nie tylko na Chełmszczyźnie i Podlasiu ale też we wszystkich wschodniosłowiańskich językach.

Spśród wymienionych nazw największe zróżnicowanie fonetyczne wykazuje spódnica. Literackie formy: pol. *spódnica*, ukr. *spidn'yc'a*, brus. *spadn'ica*; natomiast: *spadn'ica*, *spodn'ica*, *spudn'ica*, *spudn'icka*, *spudn'ic'a* — to nazwy gwarowe zanotowane na Podlasiu, oraz *spudn'yc'a*, *spyd'n'yc'a*, *spydn'yc'a*, *spidn'yc'a* — to określenia gwarowe występujące na Chełmszczyźnie.

Przedstawienie geograficznego zasięgu wymienionych nazw ułatwi wychwycenie licznych zmian fonetycznych zachodzących w obrębie tych nazw¹⁷. Wyraz *spadn'ica* odznacza się cechami typowo białoruskimi. W takiej formie występuje w białoruskim języku literackim oraz na Grodzieńszczyźnie i w gwarach brzeskich (Sciac 99). Wyraz *spadn'ica* obejmuje duży i zwarty obszar północno-wschodniej Białostocczyzny sięgając do rzeki Narwi i dalej do Puszczy Białowieskiej. Na zachód od tego obszaru przeważa postać *spodn'ica*. Przesuwając się na południe Podlasia obserwujemy coraz większe zróżnicowanie fonetyczne wyrazu *spodn'ica*. Pojawiają się wyraźne zmiany dające podstawę dopatrywać się typowo ukraińskich cech fonetycznych. Występuje tu zjawisko obniżania samogłoski *i* w kierunku *y*, przy czym spółgłoska *n* traci miękkość. W wymowie wygląda to następująco: *spudn'ica*, *spudn'y'c'a* (tutaj występuje głoska pośrednia między *y* a *i* bliższa *y*); *spudn'yc'a* (z wyraźną wymową *y*). Na uwagę zasługuje również wymowa spółgłoski *c*¹⁸, która różni się pod względem miękkości, co jest niewątpliwie typową cechą języka ukraińskiego. Twarda wymowa *c* występuje na

całej północnej i środkowej Białostocczyźnie i tam mówi się *spadn'ica*, *spodn'ica*, *spudn'ica*. Natomiast w pozostałej części Podlasia i na całej Chełmszczyźnie notowane jest miękkie *c*, które wymawiane jest tak jak w ukraińskim języku literackim: *spudn'ic'a*, *spudn'yc'a*; na pozostałym terytorium Chełmszczyzny *ć* wymawia się tak jak w języku polskim: *spyd'n'y'ca*, *spidn'y'ca* (*c* jest średniojęzykowe).

W omawianej grupie nazw odzieży występują przesunięcia semantyczne. Szczególnie widoczne jest to wówczas, gdy porównamy gwary ukraińskie czy białoruskie z Chełmszczyzny i Podlasia z gwarą polską czy białoruską i ukraińską z terenów Białorusi i Ukrainy. Dotyczy to niektórych nazw, np. wyraz *andar'ak* występujący w gwarze ukraińskiej i białoruskiej na terenie Chełmszczyzny i Podlasia oraz *bandar'ak*, *andar'ak*, *ondar'ak* notowany na Białorusi i Ukrainie jest nazwą spódnicy. Również w gwarach polskich: *inderak* (Glog 269 i Karł 206) — to 'spódnica', *anderak* (Karł 206) — 'spódnica wzorzysta'. Natomiast wyraz *andar'ak* w gwarach rosyjskich jest określeniem nie spódnicy ale żakietu.

Nazwa *b'urka* notowana w gwarach poleskich i wołyńskich, podlaskich oraz województwa kieleckiego oznacza 'wełnianą spódnicę w paski' ale też w niektórych miejscowościach na Podlasiu i Chełmszczyźnie jak również w gwarach polskich (na obszarze wyznaczonym przez trzy punkty Sokołów Podlaski, Ostrołęka i Toruń) burką nazywają 'długie okrycie wierzchnie z kapturem'.

Saj'an — na Podlasiu i w okolicach Żytomierza (RU) znany jest jako 'spódnica w pasy', natomiast w gwarach polskich występuje jako 'suknia' (Glog 195) oraz 'krótki kaftan' (Karł 97).

Fart'ux, *xvart'ux* — ogólnie kojarzy się z fartuchem jako częścią odzieży zakładaną na spódnicę, natomiast na Podlasiu nazwy te występują jako określenie lnianej lub konopnej spódnicy.

Kaft'an — w gwarach chełmskich i podlaskich jest określeniem ciepłej bluzki damskiej na podszewce, natomiast w innych gwarach polskich oznacza wierzchnie okrycie 'długie do ziemi, rodzaj szubki' (Karł 210) oraz 'męskie wierzchnie okrycie na lato z lnianego płótna' (MAGP 67).

L'etnik — na Podlasiu i Chełmszczyźnie używany jest w znaczeniu 'marynarka', natomiast *l'itnyk* występujący w gwarach podolskich i wołyńskich — to 'letni wierzchni ubiór'; w gwarach rosyjskich wyraz ten ma dwa znaczenia: 'marynarka' i 'chustka' (Anisim 5). W gwarach polskich *letnik* znany jest w znaczeniu: 'letnia suknia żeńska', 'spódnica z grubej materii wełnianej w pasy różnobarwne', 'materiał tkany w domu ze lnu w kraty białe z niebieskim, na spod-

17 Por. *Atlas gwar wschodniosłowiańskich Białostocczyzny*, t. I. Pod red. S. Glinki, A. Obrębskiej-Jabłońskiej i J. Siatkowskiego, Wrocław 1980, s. 142-143, mapa z komentarzem.

18 Zob. M. Kondratiuk, *Wymowa dawnego c' w gwarach ruskich Białostocczyzny*, [w:] "Slavia Orientalis" XXII, 1973, nr 2, s. 273-281.

nie' (Karł 29-30).

Omówiona grupa nazw odzieży i obuwia wykazuje duże zróżnicowanie leksykalne, fonetyczne i słowotwórcze. Niektóre nazwy np: marynarka, andarak, kamizelka, bluzka, kaftan, postoly występują na całym obszarze badanego terenu, inne nazwy pojawiają się i są charakterystyczne tylko dla Chełmszczyzny np: *fr'ynč*, *fart'ux*, *skład'anka*, *tenc'ivka*, *vełn'anka*, *rob'ak*, *ram'innik*, *kr'aika* lub dla Podlasia: *z'ez'uryk*, *pinżak*, *sa'an*, *fig'arka*, *z'aha*. Omówiony dział leksyki jest najbardziej podatny na wpływy innych języków i liczne zmiany, które są powodowane emigracją ludności, kontaktami z sąsiednimi państwami bądź regionami, napływem nowej mody. Dokładne przedstawienie nazw odzieży damskiej i męskiej na omawianym terenie wymaga dalszych badań, a głównie zebrania całości materiałów w drodze eksploracji terenowej.

SKRÓTY

Anisim — L. H. Anisimova, *Nazvy spidnyci u poliśkich ta podiśkich hovorach* [w:] Naukovo—technična revolucija i sučasni procesy rozvytku leksyki ukraińskoj narodno-rozmovnoji movy. Tezy dopovidej Respublikanśkoji konferenciji (Užhorod, lystopad 1989), Užhorod 1989, s. 5-6.

DSB — *Dyjalektny słownik Brestčyny*, Minsk 1989.

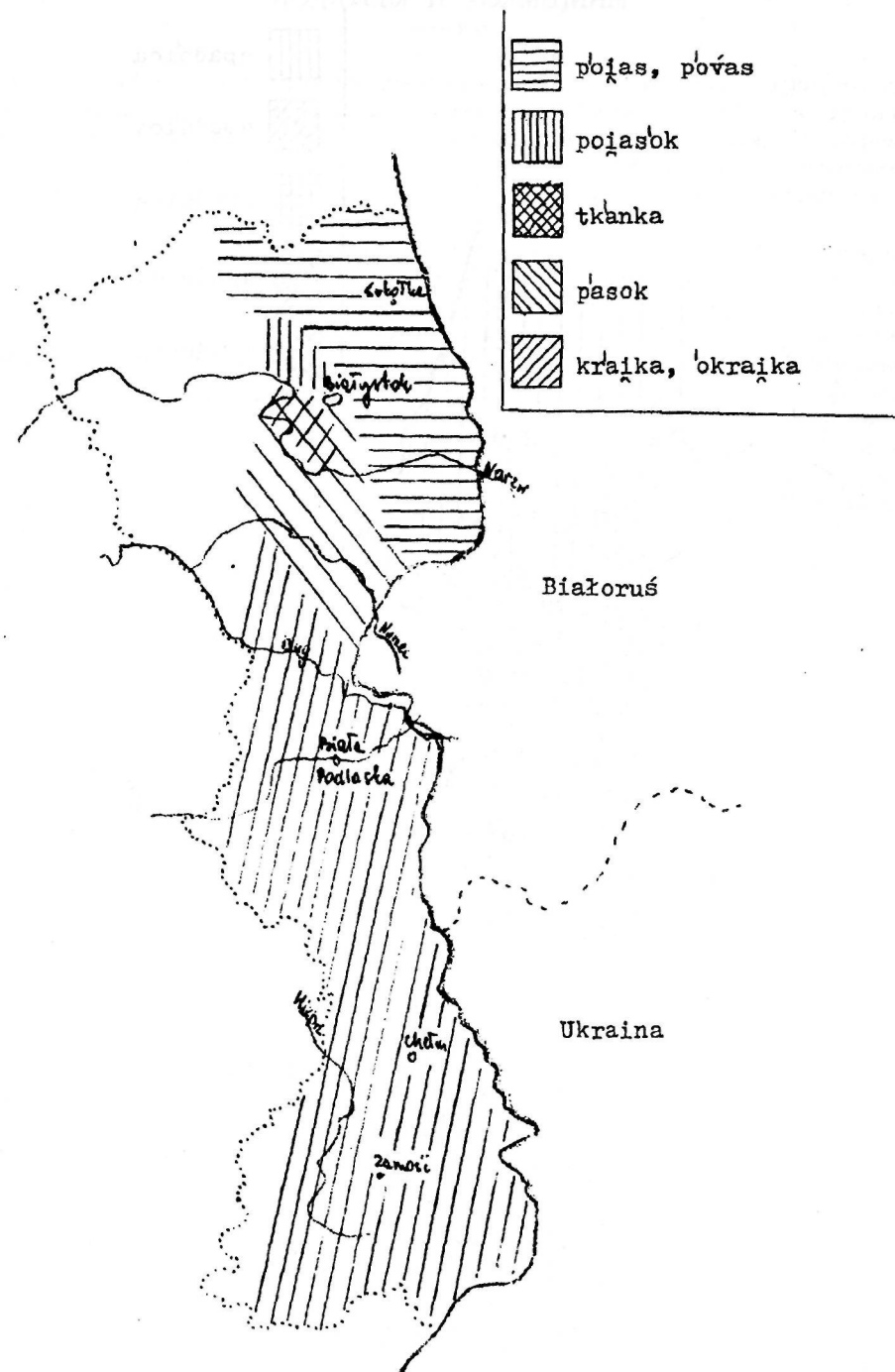
Glog — Z. Gloger, *Encyklopedia staropolska*, t. I-IV, Warszawa 1958.

Karł — J. Karłowicz, *Słownik gwar polskich*, t. I-IV, Kraków 1900-1911.

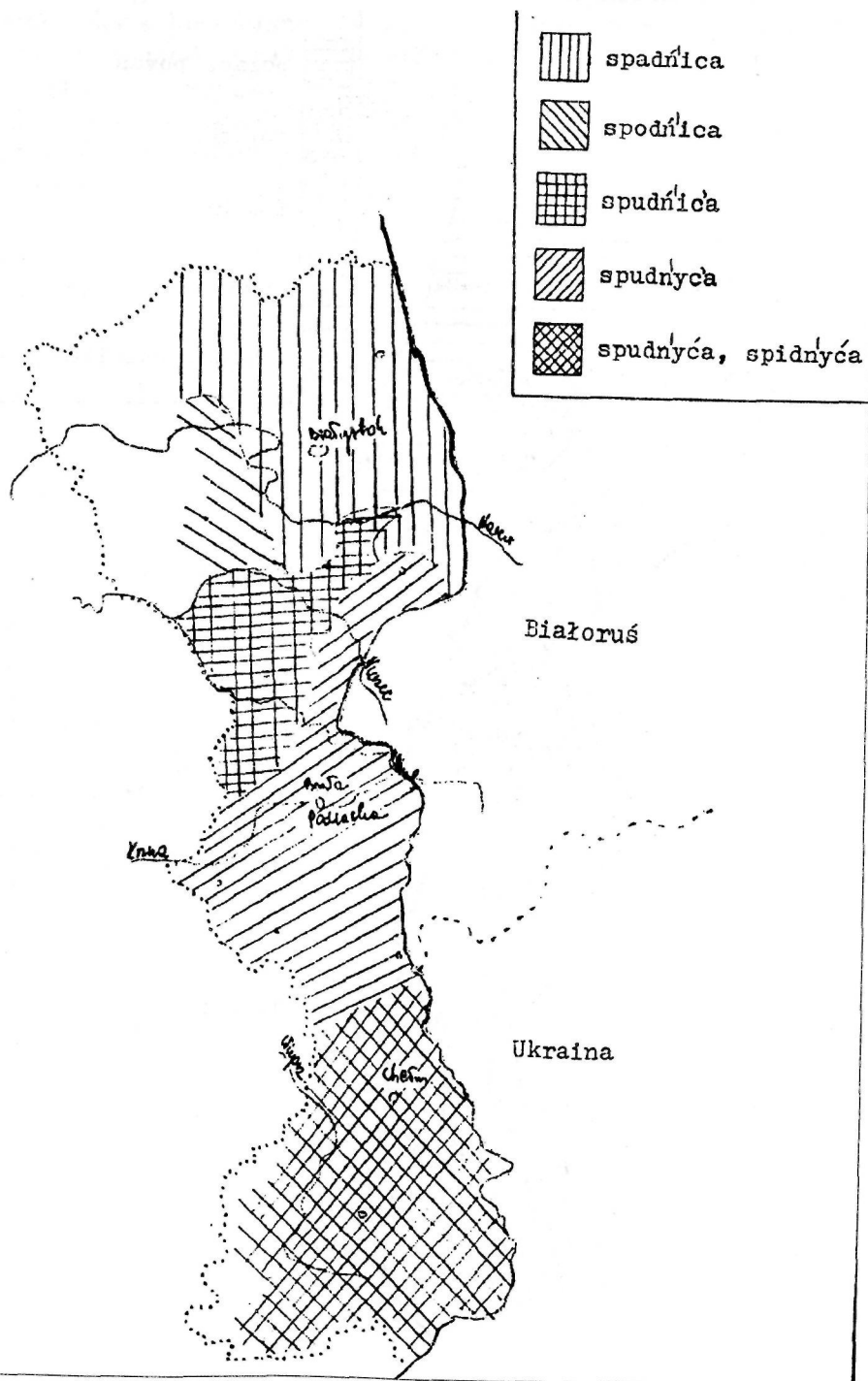
Sciac — P. U. Scjacko, *Narodnaja leksika*, Minsk 1970.

MAGP — *Mały atlas gwar polskich*, t. I-XIII, Wrocław 1957-1970.

Mapa nr 1. Rozmieszczenie nazw paska tkanego

Мапа nr 2. Rozmieszczenie nazwy *spódnica*

Казимера Карабович
НЕКОТОРЫЕ НАРОДНЫЕ НАЗВАНИЯ ОДЕЖДЫ В ГОВОРАХ
ПОДЛЯСЬЯ И ХОЛМЩИНЫ

Резюме

В статье обсуждаются названия древнего наряда, который был в употреблении крестьян Подлясья и Холмщины. Характерными свойствами жителей выше названных земель, расположенных на восточных рубежах Польши являются, культурные, этнические, религиозные и языковые отличия. Заселение этой территории различными в этническом и языковом отношении группами людей отразилось на множестве названий некоторых видов одежды.

Предметом рассмотрения являются некоторые названия женской и мужской одежды, то есть такие, которые отличаются лексическими, словообразовательными и фонетическими качествами. Анализу подлежат названия юбки и характерной только для этого региона юбки тканной в цветные полосы, блузки, пиджака, жилетки, ремня, суконного пояса, лаптей, сделанных из липовой или березовой кори. На основании анализа этих материалов можно заметить, что некоторые лексемы распространены на всей территории иные группируются образуя малые острова. Другие появляются редко на небольшой территории Подлясья или Холмщины и выступают поодиночке.

Все названия были собраны путем полевых исследований и хранятся в картотеке Атласа восточнославянских говоров Белосточкины и Атласа восточнославянских говоров Побужья.